

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 maja 2014r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Maria Jolanta Kazberuk (spr.)

Sędziowie: SA Bożena Szponar - Jarocka

SO del. Marzanna Rogowska

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 21 maja 2014 r. w B.

sprawy z odwołania K. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o wypłatę emerytury za okres od dnia 01.10.2011r. do dnia 21.11.2012r.

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 14 października 2013 r. sygn. akt IV U 2774/13

I. zmienia zaskarżony wyrok w części dotyczącej odsetek w ten sposób, że sprawę w tym zakresie przekazuje do rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.;

II. oddala apelację w pozostałym zakresie.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 25 kwietnia 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmówił wnioskodawczyni K. B. uchylenia decyzji o wstrzymaniu emerytury z dnia 3 października 2011 roku w części, w jakiej decyzja ta zawiesza, na podstawie art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 roku, nr 291 poz. 1707) w związku z art. 103 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2009 roku nr 153 poz. 1227 ze zm.) prawo do emerytury za okres od dnia 1 października 2011 roku do dnia 21 listopada 2012 roku.

Odwołanie od powyższej decyzji złożyła K. B., wnosząc o wypłatę emerytury za w/w okres, ZUS zaś wniósł o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 14 października 2013 roku zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że wznowił K. B. wypłatę emerytury od dnia 01 października 2011 roku na okres do dnia 21 listopada 2012 roku wraz z ustawowymi odsetkami.

Sąd I instancji ustalił, że decyzją z dnia 29 kwietnia 2009 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. przyznał K. B. prawo do emerytury od dnia 1 marca 2009 r. Wnioskodawczyni pozostawała zatrudniona w Wojewódzkim

Inspektoracie Weterynarii w O.. Decyzją z dnia 3 października 2011 r. organ rentowy na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw, wstrzymał wypłatę emerytury, z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia.

W dniu 3 grudnia 2012 r. K. B. złożyła do organu rentowego wnioski o wypłatę zaległych świadczeń emerytalnych poczynając od 1 października 2011 r., wraz z ustawowymi odsetkami. Następnie organ rentowy decyzją z dnia 28 grudnia 2012 r. wznowił wypłatę emerytury od dnia 22 listopada 2012 r. Z kolei decyzją z dnia 25 kwietnia 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmówił uchylecia decyzji z dnia 3 października 2011 r., w części, w jakiej decyzja ta zawiesza prawo do emerytury za okres od dnia 1 października 2011 r. do 21 listopada 2012 r.

W odwołaniu od decyzji K. B., powołując się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., zakwestionowała rozstrzygnięcie organu rentowego. Podniosła, że we wskazanym orzeczeniu stwierdzono, iż zawieszenie prawa do emerytury z powodu kontynuowania zatrudnienia osobom, które nabyły prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. narusza zasadę zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa. Dodała, że prawo do emerytury nabyła w wymienionym okresie i wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez jej uchylenie i nakazanie organowi rentowemu wypłaty należnego świadczenia emerytalnego za okres od 1 października 2011 r. do 21 listopada 2012 r., wraz z należnymi odsetkami.

Sąd Okręgowy w Olsztynie uznał odwołanie K. B. za zasadne i zasługujące na uwzględnienie. Sąd stwierdził, iż organ rentowy niezasadnie odmówił uchylecia decyzji z dnia 3 października 2011 r. w części, w jakiej decyzja ta zawiesza wnioskodawczyni prawo do emerytury od dnia 1 października 2011 r. do dnia 21 listopada 2012 r.

Apelację od tego wyroku wywiódł organ rentowy. Zaskarżając wyrok w całości, zarzucił mu naruszenie prawa materialnego, tj. przepisu art. 103 a ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227) w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13.11.2012 r., (sygn. akt. K 2/12) z uwagi na zmianę zaskarżonej decyzji z dnia 3 października 2011 r. i wznowienia wypłaty emerytury od dnia 1 października 2011 r. do dnia 21 listopada 2012 r. Wskazując na powyższe, organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania od zaskarżonej decyzji.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja organu rentowego jest zasadna w części dotyczącej odsetek. Odnosząc się bowiem do żądania odsetek od świadczenia za okres od dnia 1 października 2011 roku do dnia 21 listopada 2012 roku należało stwierdzić, że Sąd Okręgowy nie jest uprawniony, z uwagi na treść przepisu art. 477¹⁰ § 2 k.p.c.. Zatem Sąd pierwszej instancji nie był właściwy do rozstrzygnięcia powyższej kwestii. Wniosek ten należało przekazać do rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. jako żądanie nowe, dotychczas nierozpoznane przez organ rentowy. Od wydanej przez organ rentowy wskutek rozpoznania tego wniosku decyzji, wnioskodawczyni będzie służyło prawo wniesienia odwołania do Sądu.

Apelacja organu rentowego w pozostałej części jest nie zasadna, Sąd pierwszej instancji wydając wyrok nie naruszył bowiem prawa materialnego, w szczególności art 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1988r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2009 r. Nr 153 poz. 1227 ze zm.). Sąd Apelacyjny w pełni aprobuje stanowisko Sądu Okręgowego wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Bezspornie wnioskodawczyni decyzją ZUS z dnia 29 kwietnia 2009r. nabyła prawo do emerytury od dnia 1 marca 2009r., a po uzyskaniu tego świadczenia kontynuowała zatrudnienie. Decyzją z dnia 3 października 2011r. organ rentowy wstrzymał jej wypłatę emerytury, na podstawie art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, ze zm.), który to przepis na mocy art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.

U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) miał również zastosowanie do prawa do emerytury odwołującej nabytej przed wejściem w życie art. 103a.

Wyrokiem z dnia 13 listopada 2012r. (K 2/12 OTK-A 2012/10/121) opublikowanym w Dzienniku Ustaw pod pozycją 1285 z dnia 22 listopada 2012r. Trybunał Konstytucyjny stwierdził, iż art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z 2010 r. Nr 40, poz. 224, Nr 134, poz. 903, Nr 205, poz. 1365, Nr 238, poz. 1578 i Nr 257, poz. 1726, z 2011 r. Nr 75, poz. 398, Nr 149, poz. 887, Nr 168, poz. 1001, Nr 187, poz. 1112 i Nr 205, poz. 1203 oraz z 2012 r. poz. 118 i 251), dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Przedmiotowa ustawa z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2010 , Nr 257 poz. 1726) w art. 6 dokonała zmiany w ustawie z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych między innymi właśnie poprzez dodanie art. 103a, zgodnie z którym prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego. Uznany za niekonstytucyjny (zakresowo) przepis art. 28 tej ustawy nakazywał stosowanie między innymi wprowadzanego art. 103a ustawy do emerytur przyznanych przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych (...) - przy czym w stosunku do takich emerytur miał być stosowany on od dnia 1 października 2011 r.

Skutki niekonstytucyjności przedmiotowego art. 28 są takie, iż z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw utracił on moc w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy o emeryturach i rentach z FUS do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Oznacza to, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury - nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. Natomiast przepis ten pozostaje nadal w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie jego wejścia w życie i później, tj. od 1 stycznia 2011 r. lub przed 8 stycznia 2009 r.

Należy podkreślić, że wnioskodawczynie należą do kręgu osób, które prawo do emerytury nabyły właśnie w przedziale czasowym od 8 stycznia 2009r. do 31 grudnia 2010 r., kiedy nie było obowiązku rozwiązywania stosunku pracy (decyzja z dnia 29 kwietnia 2009 r. przyznająca prawo od dnia 1 marca 2009r). Oznacza to, że w stosunku do niej w/ w wyrok Trybunału Konstytucyjnego wywołuje bezpośrednie skutki prawne.

Sąd Okręgowy słusznie ocenił skutki derogacyjne niekonstytucyjnego art. 28 powołanej wyżej ustawy. Zgodnie bowiem z dominującą linią orzecniczą, niekonstytucyjny przepis utracił moc ex tunc (od początku jego wejścia w życie), a nie ex nunc (od momentu stwierdzenia jego niekonstytucyjności).

W świetle art. 190 ust. 1 Konstytucji RP orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Utrata mocy obowiązującej przepisu z powodu jego niezgodności z Konstytucją co do zasady winna oznaczać, że przepis ten nie może być stosowany od daty jego uchwalenia.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego może mieć także skutki retroaktywne, co stwarza konieczność ponownego rozpoznania sprawy, z pominięciem niekonstytucyjnego przepisu. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przeważa bowiem pogląd o skuteczności ex tunc wyroków Trybunału Konstytucyjnego (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2006 r., III CZP 99/06, OSNC 2007, nr 6, poz. 79, uchwały Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2001 r., III ZP 30/00, OSNP 2001, nr 23, poz. 685, z dnia 3 lipca 2003 r., III CZP 45/03, OSNC 2004, nr 9, poz. 136, z dnia 23 stycznia 2004 r., III CZP 112/03, OSNC 2005, nr 4, poz. 61, z dnia 23 czerwca 2005 r., III

CZP 35/05, OSNC 2006, nr 5, poz. 81, z dnia 19 maja 2006 r., III CZP 26/06, OSNC 2007, nr 3, poz. 39, wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 1999 r., I CKN 204/98, OSNC 2000, nr 5, poz. 94, z dnia 19 grudnia 1999 r., I CKN 632/98, nie publ., z dnia 19 kwietnia 2000 r., II CKN 272/00, nie publ., z dnia 15 stycznia 2003 r., IV CKN 1693/00, nie publ., z dnia 9 października 2003 r., I CK 150/02, OSNC 2004, nr 7-8, poz. 132, z dnia 29 października 2003 r., III CK 34/02, OSP 2005, nr 4, poz. 54, z dnia 30 września 2004 r., IV CK 20/04, OSNC 2005, nr 9, poz. 161, z dnia 26 listopada 2004 r., V CK 270/04, nie publ., z dnia 12 stycznia 2005 r., I CK 457/04, nie publ., z dnia 7 października 2005 r., II CK 756/04, "Monitor Prawniczy" 2005, nr 21, s. 1027, z dnia 14 września 2006 r., III CSK 102/06, nie publ., z dnia 15 czerwca 2007 r., II CNP 37/07, nie publ., z dnia 13 grudnia 2007r., I CSK 315/07, nie publ., z dnia 19 czerwca 2008 r., V CSK 31/08, OSNC-ZD 2009, nr A, poz. 16, z dnia 20 maja 2009 r., I CSK 379/08, OSNC 2009, nr 10, poz. 172, z dnia 10 grudnia 2009 r., III CSK 110/09, OSNC 2010, nr 5, poz. 82, postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2000 r., III ZP 27/00, OSNP 2001, nr 10, poz. 331, z dnia 15 kwietnia 2004 r., IV CK 272/03, nie publ.; wyrok SN z dnia 21 listopada 2006 r. II PK 42/06 LEX nr 950622, wyrok SN z dnia 7 grudnia 2000 r., III ZP 27/00, OSNAPiUS 2001, nr 10, poz. 331). W związku z utratą mocy przez art. 28 wspomnianej wyżej ustawy także pojawiły się orzeczenia jednoznacznie przyjmujące skutek retroaktywny, a zatem uzasadniające wypłatę świadczenia za okres od 1 października 2011r., czyli także za okres sprzed utraty mocy przez niekonstytucyjny przepis art. 28 przywołanej wyżej ustawy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 2013 r. sygn. akt I UK 519/12 niepubl.; wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 21 lutego 2013 r. II AUa 41/13 LEX nr 1280645). Taka wykładnia pozostaje również spójna z orzecnictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w S., który prawo do emerytury uznaje za mienie (prawo własności) podlegające ochronie z art. 1 Protokołu Nr (...) do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonego w dniu 20 marca 1952 r. w P. (Dz. U. z 1995r. Nr 36 poz. 175). Stąd ingerencja w to prawo choć dopuszczalna musi mieć charakter wyjątkowy, być przewidziana przez ustawę, pozostawać w zgodzie z ogólnymi zasadami prawa międzynarodowego i leżeć w interesie publicznym (np. M. przeciwko Polsce, skarga nr (...), wyrok 15 września 2009; I. przeciwko Polsce skarga nr (...), wyrok z 26 lipca 2011 r.).

Sąd pierwszej instancji badając skutki derogacyjne niekonstytucyjnego art. 28 powołanej wyżej ustawy, miał zatem słusznie na uwadze stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy w niniejszym postępowaniu w dniu 24 lipca 2013r., w którym znane było w/w orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012r.

Mając to wszystko na uwadze Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 386 §1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok (w pkt I), zaś na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację w pozostałym zakresie (w pkt II).